

Istungidokument

A9-0421/2023

8.12.2023

RAPORT

ELi seisukoha kujundamise kohta ÜRO siduva dokumendi suhtes, mis käsitleb äriettevõtteid ja inimõigusi, eelkõige õiguskaitse kättesaadavuse ja ohvrite kaitse osas
(2023/2108(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Heidi Hautala

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	13
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI.....	15
ARENGUKOMISJONI ARVAMUS.....	16
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	22
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	23

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

ELi seisukoha kujundamise kohta ÜRO siduva dokumendi suhtes, mis käsitleb äriettevõtteid ja inimõigusi, eelkõige õiguskaitse kättesaadavuse ja ohvrite kaitse osas (2023/2108(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikleid 2, 3, 8, 21 ja 23,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,
- võttes arvesse ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid, mille ÜRO Inimõiguste Nõukogu võttis vastu oma 16. juuni 2011. aasta resolutsioonis 17/4,
- võttes arvesse ÜRO Inimõiguste Nõukogu 26. juuni 2014. aasta resolutsiooni 26/9,
- võttes arvesse valitsustevahelise avatud töörühma esimehe ja raportööri poolt 31. juulil 2023 edastatud õiguslikult siduva dokumendi ajakohastatud eelnõu ja selle kaheksanda istungjärgu tulemusel koostatud muudetud kolmandat eelnõu,
- võttes arvesse ÜRO korrupsioonivastast konventsiooni,
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 28. juuli 2022. aasta resolutsiooni 76/300 inimõiguse kohta puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale,
- võttes arvesse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) suuniseid rahvusvahelistele ettevõtjatele vastutustundliku ettevõtluse kohta,
- võttes arvesse inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjoni 7. märtsi 2023. aasta resolutsiooni äritegevuse ja inimõiguste kohta Aafrikas,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) 10. aprilli 2017. aasta arvamust „Improving access to remedy in the area of business and human rights at the EU level“ (Õiguskaitse kättesaadavuse parandamine äritegevuse ja inimõiguste valdkonnas ELi tasandil)¹ ja 6. oktoobri 2020. aasta aruannet „Business and Human Rights – Access to Remedy“ (Äritegevus ja inimõigused – juurdepääs õiguskaitsevahenditele)²,
- võttes arvesse nõukogu 20. veebruari 2023. aasta järeldusi ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2023. aastal,
- võttes arvesse oma 25. oktoobri 2016. aasta resolutsiooni juriidilise isiku vastutuse kohta inimõiguste raskete rikkumiste puhul kolmandates riikides³,

¹ Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „[Improving access to remedy in the area of business and human rights at the EU level](#)“ (Õiguskaitse kättesaadavuse parandamine äritegevuse ja inimõiguste valdkonnas ELi tasandil), 2017.

² Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „[Business and Human Rights – Access to Remedy](#)“ (Äritegevus ja inimõigused – juurdepääs õiguskaitsevahenditele), 2020.

³ ELT C 215, 19.6.2018, lk 125.

- võttes arvesse oma 4. oktoobri 2018. aasta resolutsiooni ELi panuse kohta seoses siduva ÜRO vahendi loomisega rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude piiriüleste tunnustega ettevõtete tegevuse reguleerimiseks inimõiguste osas⁴,
 - võttes arvesse oma 18. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2022. aasta aruande kohta⁵ ning oma eelnevaid resolutsioone varasemate aastaaruannete kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse arengukomisjoni arvamust,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0421/2023),
- A. arvestades, et EL rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2; arvestades, et tema tegevus rahvusvahelisel areenil peab lähtuma nendest põhimõtetest ja olema kooskõlas poliitikavaldkondade arengusidususe põhimõttega, nagu on sätestatud Lissaboni lepingu artiklis 208;
 - B. arvestades, et kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“ ja põhimõtte, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta, rakendamine tähendab, et majandusareng käib käsikäes sotsiaalse õigluse, hea valitsemistava ja inimõiguste austamisega;
 - C. arvestades, et äriettevõtted on majanduse globaliseerumises, finantsteenuste valdkonnas ja rahvusvahelises kaubanduses suurimad mõjijõud ning neilt nõutakse kõigi kohaldatavate õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute täitmist ning inimõiguste austamist; arvestades, et äriettevõtted võivad avaldada kahjulikku mõju, sellele mõjule kaasa aidata või sellega otseselt seotud olla inimõiguste valdkonnas, nagu kaasaegne orjandus, inimkaubandus, sunniviisiline töö, lapstööjõu kasutamine ja muud tööalase ärakasutamise vormid, maa ümberasustamine, vaesuspiiril olevad palgad ja liiduvastased rikkumised, ning keskkonnaküsimustes, sealhulgas saaste, kliimamuutused, keskkonnaseisundi halvenemine ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemine;
 - D. arvestades, et äriettevõtted võivad aidata kaasa kestlikule arengule töökohtade loomise ja majandusarengu kaudu ning seetõttu võib neil olla oluline roll inimõiguste ja keskkonnastandardite edendamisel ning inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju ennetamisel;
 - E. arvestades, et äriettevõtete ja investorite õigustega peaksid kaasnema siduvad ja täidetavad kohustused seoses inimõiguste ning töö- ja keskkonnaõiguse järgimisega;
 - F. arvestades, et ettevõtjapoolse kuritarvituse ohvritel on õiguskaitsevahenditele juurdepääsul sageli mitmeid ja kattuvaid takistusi, sealhulgas õiguskaitsevahenditele ja mittekordumise tagatistele juurdepääsul; arvestades, et need takistused on haavatavate

⁴ ELT C 11, 13.1.2020, lk 36.

⁵ ELT C 214, 16.6.2023, lk 77.

või tõrjutud isikute või rühmade jaoks veelgi tõsisemad; arvestades, et mõne äriettevõtte karistamatus inimõiguste rikkumiste korral jääb endiselt suures osas käsitlemata, kuna puudub tugev ja terviklik õigusraamistik ning kooskõla ülemaailmsel ja piirkondlikul tasandil;

- G. arvestades, et Rahvusvahelise Ametiühingute Keskliidu õiguste indeksi kohaselt kasvab töötajate õiguste kuritarvitamine ettevõtete poolt kogu maailmas ning et selle indeksi aruande kohaselt jätvad 113 riiki töötajad ilma õigusest luua ametiühingut või sellega ühineda, võrreldes 106 riigiga 2021. aastal; arvestades, et 87 % riikidest rikkus streigiõigust ja neli riiki viiest blokeeris kollektiivläbirääkimised;
- H. arvestades, et ÜRO Inimõiguste Nõukogu võttis 26. juunil 2014 vastu resolutsiooni, millega luuakse valitsustevaheline avatud tööühm, et töötada välja rahvusvaheline õiguslikult siduv dokument, millega reguleerida rahvusvahelises inimõigustealases õiguses rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude äriettevõtete tegevust;
- I. arvestades, et see valitsustevaheline avatud tööühm, mida on algusest peale juhtinud Ecuador, on seni pidanud üheksa istungit ning mitmeid piirkondlikke ja muid konsultatsioone sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonna ja erasektoriga; arvestades, et 2023. aasta juulis edastas tööühma esimees 23.–27. oktoobriks 2023 kavandatud valitsustevahelise avatud tööühma üheksanda istungi eel dokumendi ajakohastatud eelnõu;
- J. arvestades, et EL on töötanud välja mitmeid õigusakte, mille hulgas on äriühingute hoolsuskohustust käsitlevad kaugeleulatuvad õigusaktid, mis oleks aluseks tema läbirääkimisvolitustele; arvestades, et läbirääkimisvolituste puudumise tõttu osales ELi esindaja valitsustevahelise avatud tööühma istungitel üksnes vaatlejana ja tegi vaid üldisi avaldusi; arvestades lisaks, et teiste väljaspool ELi asuvate suurte majandusriikide kaasamine aruteludesse on aastate jooksul olnud mitmeti mõistetav;
- K. arvestades, et hiljem on ELi liikmesriikide seisukoht järk-järgult muutunud ja mitu neist on valitsustevahelise avatud tööühma viimastel istungitel aktiivselt osalenud; arvestades, et Prantsusmaa ja Portugal on ühinenud esimehe sõprade rühmaga, et aidata esimehel välja töötada piirkondlike blokkide konsensuslikke ettepanekuid; arvestades, et nõukogu märkis oma 2023. aasta prioriteetide hulgas seoses inimõigusi käsitlevate foorumitega kohustust osaleda aktiivselt ÜRO õiguslikult siduva dokumendi teemalistes aruteludes ning väljendas valmisolekut teha koostööd valitsustevahelise avatud tööühma esimehe ja esimehe sõpradega, „et uurida võimalusi konsensusel põhineva vahendi loomiseks, mis saab tõhusalt parandada ohvrite kaitset ja luua ülemaailmselt võrdsed tingimused“;
- L. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt väljendanud oma toetust ÜRO aruteludele õiguslikult siduva dokumendi üle, võttes muu hulgas vastu mitu resolutsiooni, milles nõutakse, et EL ja liikmesriigid osaleksid läbirääkimistel konstruktiivselt;
- M. arvestades, et viimastel aastatel on EL näidanud üles suurt ambitsiooni ettevõtluse ja inimõiguste valdkonnas ning algatanud mitmeid seadusandlikke algatusi, mille eesmärk on reguleerida äritegevust inimõiguste ning keskkonna- ja kliimakoostuste valdkonnas, näiteks äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust käsitlev direktiiv, ettepanek võtta

vastu määrus sunniviisilise tööga valmistatud toodete keelustamise kohta liidu turul, määrus raadamisvabade toodete kohta, konfliktimineraalide määrus ning patareisid ja akusid käsitlev määrus;

- N. arvestades, et mitmed liikmesriigid, nagu Prantsusmaa, Saksamaa ja Madalmaad, on hiljuti vastu võtnud või teinud ettepaneku võtta vastu kohustuslikud hoolsuskohustust käsitlevad õigusaktid ning veel mitmed liikmesriigid kaaluvad sama eeskjuu järgimist; arvestades, et oluline on tagada sidusus hoolsuskohustust käsitlevate liikmesriikide või ELi tasandi õigusaktide ja ÜRO õiguslikult siduva dokumendi vahel;
- O. arvestades, et ELi mittekuuluvates riikides, näiteks Austraalias, Brasiilias, Kanadas, Ghanas, Jaapanis, Mehhikos, Uus-Meremaal, Norras, Lõuna-Aafrikas, Lõuna-Koreas, Šveitsis ja USAs, on vastu võetud või arutamisel regulatiivsed algatused, sealhulgas õigusaktid äritegevuse ja inimõiguste kohta; arvestades, et paljud teised riigid on välja töötanud äritegevust ja inimõigusi käsitleva riikliku tegevuskava;
- P. arvestades, et õiguslikult siduva dokumendi eelnõu sisaldab piirkondliku integratsiooni organisatsiooni klauslit, et võtta arvesse ELi ja selle liikmesriikide vastavaid rolle;
- Q. arvestades, et mõjutatud kogukonnad, põlisrahvad, ametiühingud, kodanikuühiskonna liikmed, teadlased ja eksperdid kogu maailmast on ÜRO tasandi arutelude vastu üles näidanud märkimisväärseid ja järjest suuremaid huviavaldusi ja ootusi;

Üldised märkused ning äritegevust ja inimõigusi käsitlev rahvusvaheline raamistik

1. rõhutab, et inimõiguste kasutamise üldine tase kogu maailmas sõltub muu hulgas äriühingute kui pidada silmas globaliseerumise praegust ulatust ning äritegevuse ja väärtusahelate rahvusvahelistumist; rõhutab sellega seoses, kui oluline on, et äriettevõtted saaksid tugineda heale avaliku sektori juhtimisele ning terviklikule ja hästi toimivale õigussüsteemile ja -raamistikule, et täita oma inimõigustega seotud kohustusi;
2. toetab kindlalt vastutustundlikku ärikäitumist käsitlevate rahvusvaheliste standardite täielikku rakendamist nii ELis kui ka väljaspool, et täiendada ja tugevdada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamist; rõhutab ÜRO juhtpõhimõtete ja OECD suuniste tähtsust ning nende laialdast toetust; tuletab meelde, et ÜRO juhtpõhimõtted moodustavad ainsa ülemaailmse raamistiku, milles kirjeldatakse üksikasjalikult ettevõtja vastutust äritegevusega seotud inimõigustele avalduva kahjuliku mõju ohu ennetamisel ja käsitlemisel; rõhutab, et õiguslikult siduva dokumendi mis tahes muudatused peaksid tagama täieliku kooskõla nende standarditega;
3. rõhutab, et kuna ettevõtja sotsiaalne vastutus põhineb üksnes vabatahtlikkusel ja seetõttu ei sisaldu see jõustatavates vahendites, võib see tekitada turumoonutusi ja ebaausat konkurentsi ettevõtetele, kes otsustavad järgida rahvusvahelisi standardeid või kelle suhtes kehtivad riiklikud või piirkondlikud kohustused; tunnistab, et kuigi on tehtud mõningaid edusamme, esineb jätkuvalt inimõiguste rikkumisi; väljendab seetõttu heameelt jõupingutuste üle luua võrdsed tingimused ja saavutada ülemaailmselt toetatav kohustus vastutustundlikule äritegevusele; tunneb lisaks heameelt normatiivse arengu üle, mille tulemusel on toimumas nihe pehme õiguse algatustelt siduvatele standarditele;

4. rõhutab, kui oluline on kõrvaldada õiguslikud ja regulatiivsed lüngad, mida mõni äriettevõtte, sealhulgas investorid, kasutavad ära inimõiguste ja keskkonna arvelt;
5. märgib murega, et paljude riikide kohtusüsteemides on ohvrite juurdepääsul õiguskaitsele endiselt arvukaid menetluslikke, sisulisi ja praktilisi takistusi, sealhulgas raskused pädeva kohtu väljaselgitamisel, kohtualluvuse normidega seotud takistused, lühikesed seadusjärgsed aegumistähtajad, ülemäärane tõendamiskoormus, keerulistest äriühingute struktuuridest tulenev piiratud või ebaselge vastutus, juurdepääs seaduslikule esindamisele ja teabele, välismaal esindamise liiga kõrged kulud ning muu ebavõrdsus hagejate ja kostjate vahel; võtab lisaks murega teadmiseks juhtumid, kus ohvrid seisavad silmitsi hirmutamise või vägivallaga, mida asjaomased ettevõtted kasutavad vastusena õigusemõistmise taotlemisele; rõhutab, et haavatavad või tõrjutud isikud või rühmad, kes võivad sidusrühmade kaasamisega seoses vajada täiendavat tähelepanu, seisavad silmitsi suuremate takistustega, mis ei võimalda neil saada võrdset kasu hüvitistest või muudest tagastamisvormidest;
6. rõhutab, kui oluline on lisada emaaettevõtte-põhine eksterritoriaalne reguleerimine ja õiguskaitse kättesaadavus rahvusvaheliste ettevõtete inimõiguste rikkumiste ohvritele rahvusvaheliste korporatsioonide koduriigis; rõhutab eelkõige vajadust määratleda rahvusvaheliste korporatsioonide selged kohustused seoses lapstööjõu ja sunniviisilise töö kaotamisega nende tarneahelatest ja -toimingutest;
7. kinnitab, et toetab kindlalt ÜROs valitsustevahelise avatud töörühma kaudu tehtavat tööd dokumendi väljatöötamiseks; avaldab tunnustust Ecuadorist pärit järjestikuste esimeeste tööle selle keerulise ettevõtmise juhtimisel ning väljendab heameelt esimehe sõprade rühma toetava rolli üle;
8. kutsub valitsustevahelise avatud töörühma esimeest ja ÜRO liikmesriike üles tagama, et läbirääkimisi peetakse läbipaistval viisil, kaasates sisuliselt kõiki sidusrühmi, sealhulgas kodanikuühiskonda, ametiühinguid, töötajate usaldusisikuid ja erasektorit, pöörates nõuetekohast tähelepanu haavatavatele sidusrühmadele; rõhutab lisaks, kui oluline on tagada kõigi piirkondade aktiivne kaasamine, et töötada välja tõhus vahend, mis kajastab inimõigusi mõjutava õigusliku, sotsiaalse ja majandusliku tegelikkuse ülemaailmset mitmekesisust ning tugineb riiklikul ja piirkondlikul tasandil rakendatud parimatele tavadele; innustab piirkondlikke inimõiguste organisatsioone ja majandusorganisatsioone ning asutusi aitama kaasa sellise üldise kaasamise hõlbustamisele;

ELi ja liikmesriikide osalemine ÜRO protsessis

9. tuletab meelde, et ELil on aluslepingul põhinev kohustus edendada inimõigusi kogu maailmas ja mitmepoolseid lahendusi ühistele probleemidele ÜROs, kuid see ei ole veel kajastunud ELi osalemises valitsustevahelises avatud töörühmas, kellel on läbirääkimisvõimused;
10. tunnistab, et valitsustevaheline avatud töörühm on ainus ülemaailmne ja mitmepoolne foorum, kus arutatakse äritegevuse ja inimõiguste kohustuslikke reegleid, ning peab seetõttu väga oluliseks, et EL osaleks selles protsessis aktiivselt, lisaks ÜRO liikmete olulisele massile, et jõuda konsensusel põhineva tulemuseni, mis võib toetuda ülemaailmsele laialdasele toetusele;

11. rõhutab, et viimased normatiivsed arengusuundumused ELi tasandil seoses äritegevuse ja inimõigustega on olulised esimesed sammud, et kajastada õiguskaitsse kättesaadavust ja ohvrite õigusi, mis on õiguslikult siduva dokumendi kui peamise inimõiguste lepingu keskmes; rõhutab sellega seoses mõlema normatiivse suuna vastastikust täiendavust, eesmäärke ja ulatust ning vajadust nende sidususe järele, pidades silmas, et need toimivad eri tasanditel;
12. on veendunud, et EL peaks käimasolevatel läbirääkimistel aktiivselt osalema, eelkõige selleks, et õiguslikult siduva dokumendi eelnõu edasi arendada, keskendudes ettevõtlusega seotud rikkumiste ohvritele kogu väärtusahelas, kõrvaldades takistused õigusemõistmisele ja tõhusale õiguskaitselahendile, tagades ettevõtetele võrdsed võimalused ja õiguskindluse, võttes arvesse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEed) eripära ning tõhustades koostööd, tuginedes rahvusvahelistele perspektiividele ja parimatele tavadele; on seisukohal, et selline osalemine aitaks kokkuvõttes rahvusvaheliselt kindlustada inimõiguste paremat rakendamist ja tagamist, aidates ühtlasi kaasa rahvusvahelisel tasandil võrdsete võimaluste loomisele ja andes välja ülemaailmse dokumendi, mida laialdaselt toetatakse ja mis ratifitseeritakse kõigi piirkondade riikides, sealhulgas Euroopa Liidus, ning mis on jätkuvalt asjakohane olukorras, kus inimõigusi ähvardavad ohud muutuvad;
13. väljendab heameelt nõukogu võetud kohustuse üle, mille kohaselt EL tugevdab oma pühendumist ja võtab valitsustevahelise avatud tööühma tööst aktiivselt osa; on siiski seisukohal, et ainus sisuline ja konkreetne viis selle lubaduse täitmiseks on võtta vastu ELi läbirääkimisvolitused; nõuab seetõttu tungivalt, et nõukogu võtaks võimalikult kiiresti vastu edasipüüdlikud läbirääkimisvolitused, et EL saaks läbirääkimistel aktiivselt osaleda ja kujundada seega tulevast õiguslikult siduvat dokumenti; rõhutab, et ELi seisukoht peab olema suunatud rangete sätete kehtestamisele seoses jõustamis- ja järelevalvemehhanismidega ning rikkumistest mõjutatud isikute õiguskaitsse kättesaadavusega;
14. kutsub liikmesriike üles osalema protsessis individuaalselt, kooskõlastades samal ajal oma seisukohti kogu läbirääkimiste vältel, et kaitsta tugevat, ühist ja selget ELi seisukohta, milles esitatakse konstruktiivselt seadusandlikud algatused, mille eesmärk on reguleerida äritegevust seoses inimõiguste ja kliimaga seotud kohustustega, tunnustades samal ajal seniseid edusamme; ootab, et Euroopa välisteenistus ja komisjon, eelkõige ELi delegatsioon ÜRO juures Genfis, etendaksid selles protsessis ennetavat ja konstruktiivset rolli;
15. kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles tegema kõigi partnerriikidega ennetavat koostööd ja lisama selle teema ELi mittekuuluvate riikide ja piirkondlike organisatsioonidega peetavatesse dialoogidesse, eelkõige ELi struktureeritud inimõigustealaste dialoogide raames; julgustab ELi pöörduma eelkõige peamiste partnerite poole, kes töötavad praegu välja oma ettevõtlus- ja inimõiguste raamistikke riiklikul tasandil, näiteks Brasiilia ja Jaapan, ning piirkondlikul tasandil, nagu inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika komisjon ja Ameerika Inimõiguste Komisjon;

Õiguslikult siduva dokumendi suhtes võetava ELi seisukoha aspektid

16. väljendab heameelt 2023. aasta juulis avaldatud õiguslikult siduva dokumendi ajakohastatud eelnõu üle ning on seisukohal, et see on kindel ja paljulubav alus läbirääkimiste edenemiseks, tunnistades samal ajal ka, et seda on vaja parandada ja viia see kooskõlla ÜRO juhtpõhimõtete, OECD suuniste ja muude kehtivate rahvusvaheliste standarditega;
17. on arvamisel, et EL peaks püüdlema õiguslikult siduva dokumendi poole, mis on kooskõlas ELi tasandil toimuva normatiivse arenguga ja täiendab seda ning aitab seega kaasa äritegevuse ja inimõiguste valdkonnas sidusama ülemaailmse õigusraamistiku loomisele;
18. toetab õiguslikult siduva dokumendi laia kohaldamisala, mis tagaks vastutuse kohaldamise kogu üleilmsetes väärtusahelates; on seisukohal, et kui võimaldada osalisriikidele paindlikkust eristada oma riigisiseste õigusaktide alusel seda, kuidas äriettevõtted, eelkõige VKEd, täidavad õiguslikult siduvast dokumendist tulenevaid ennetuskohustusi vastavalt oma suurusele, sektorile, omandisuhetele, tegevuskeskkonnale ja inimõigustele avalduva mõju tõsidusele, annaks see riikidele olulise tegutsemisruumi kohandamiseks ja oleks kooskõlas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete üldise kohaldamisalaga; rõhutab, et paljudes maailma piirkondades on mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (MVKEd) sageli kohaliku majanduse liikumapanev jõud; rõhutab, et MVKEd moodustavad 90 % ettevõtetest, 60–70 % tööhõivest ja 50 % sisemajanduse koguproduktist kogu maailmas; kordab, kui oluline on tagada, et dokumendis sisalduvad kohustused ja nõuded oleksid asjakohased ja proportsionaalsed ettevõtete suuruse, ressursside ja finantsvõimendusega, ning nõuab, et EL näeks dokumendi üle peetavatel läbirääkimistel ette kaitsemeetmeid VKEde jaoks;
19. on arvamisel, et äritegevust tuleks mõista kooskõlas ÜRO juhtpõhimõtetega;
20. rõhutab, et kooskõlas inimõiguste universaalsuse ja jagamatusega tuleks õiguslikult siduva dokumendiga hõlmata suurt hulka rahvusvahelisi õigusakte, sealhulgas inimõiguste ülddeklaratsiooni, kõiki peamisi rahvusvahelisi inimõigustealaseid lepinguid ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioone;
21. peab kahetsusväärseks asjaolu, et viimases eelnõus jäeti õiguslikult siduva dokumendi kohaldamisalast välja mitu viidet keskkonnale ja kliimamuutustele, sealhulgas seoses vastutusega; on seisukohal, et EL ja liikmesriigid peaksid püüdlema selle poole, et õiguslikult siduva dokumendi kohaldamisalasse lisataks äritegevuse keskkonna- ja kliimamõju, kooskõlas ELi selle valdkonna õigusaktide, poliitika ja ambitsioonidega, ning seetõttu kaaluma äritegevuse kasvavat mõju seoses kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega, mis omakorda mõjutab inimõigusi;
22. rõhutab, et õiguslikult siduva dokumendiga tuleks ette näha kaugeleulatuv, terviklik, reageerimisvõimeline ja kohustuslik raamistik äriühingute poolt toime pandavate inimõiguste rikkumiste vältimiseks, eelkõige kehtestades osalisriikidele kohustuse võtta asjakohaseid ja tõhusaid seadusandlikke, regulatiivseid ja muid meetmeid, et vältida ettevõtete poolset kuritarvitamist ning tagada keskkonnaga seotud hoolsuskohustuse järgimine ja inimõiguste austamine kõigi äriettevõtete poolt; märgib sellega seoses, et kui osalisriikidele võimaldataks paindlikkust ennetusraamistike kohandamiseks nende

endi õigussüsteemidega, säilitades samal ajal inimõiguste ülimuslikkuse, oleks see oluline tegur, millega tagada õiguslikult siduva dokumendi laialdane järgimine;

23. nõuab, et EL ja liikmesriigid tagaksid kooskõlas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete sätetega, et õiguslikult siduva dokumendi ennetamise raamistikuga kohustataks äriühinguid rakendama tõhustatud hooldsuskohustust, kui nad tegutsevad valdkondades, kus inimõiguste ränga rikkumise oht on suurenenud, näiteks konfliktipiirkondades või territooriumidel, mis on okupeeritud või annekteeritud, kus inimõiguste ränkade rikkumiste oht on suurem, sealhulgas lisades õiguslikult siduva dokumendi kohaldamisalasse viited rahvusvahelisele humanitaarõigusele, rahvusvahelisele kriminaalõigusele ja rahvusvahelisele tavaõigusele; on veendunud, et õiguslikult siduvas dokumendis tuleks käsitleda ka aspekte, mis on seotud ettevõtete tegevusega katastroofidest mõjutatud alades või kliimatundlikes kogukondades, mis muutuvad kliimakriisi kontekstis üha olulisemaks;
24. on veendunud, et ettevõtete kohustus võtta kasutusele riskipõhine lähenemisviis ja viia enne tegevuse alustamist ja selle ajal läbi korrapäraseid inimõigustealaseid mõjuhindanguid ning võtta arvesse suuremas ohus olevate inimeste vajadusi on õiguslikult siduva dokumendi ennetusraamistikus eriti olulised elemendid, mis integreerivad muu hulgas soolise perspektiivi ja võtavad arvesse ka ebakindla olukorra või tõrjumise ohus olevate rühmadega, nagu põlis- ja traditsioonilised kogukonnad, vähemused ning inimõiguste ja keskkonnakaitsjad, seotud küsimusi;
25. nõuab, et õiguslikult siduvas dokumendis antaks mõjutatud sidusrühmadele keskne roll, eelkõige kehtestades kohustuse edendada asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas ametiühingute, valitsusväliste organisatsioonide, põlisrahvaste ja kogukonnapõhiste organisatsioonide ning erasektori aktiivset ja sisulist osalemist õigusaktide, poliitika ja muude meetmete rakendamises, pöörates erilist tähelepanu õiguskaitse ja -vahendite kättesaadavusele;
26. nõuab, et õiguslikult siduvas dokumendis määratletaks asjaomaste sidusrühmade aktiivne ja sisukas osalemine, sealhulgas interaktiivse kaasamise kaudu, mis viiakse läbi heas usus, pidevalt ja nõuetekohase järelevalvega, hõlmates võimalike kaasamistõkete kindlakstegemist ja kõrvaldamist ning tagades sidusrühmade turvalise osalemise, kartmata kättemaksu;
27. rõhutab, kui oluline on, et EL ja liikmesriigid tagaksid, et õiguslikult siduv dokument hõlmaks kohustust kaitsta inimõiguste kaitsjate, keskkonnakaitsjate, ajakirjanike, töötajate ja põlisrahvaste ning muude tõrjutud rühmade õigusi ja turvalisust, ning süvalaiendaksid nende rühmadega arvestamist kogu dokumendis; rõhutab eelkõige, kui oluline on kehtestada põlisrahvaste vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõte;
28. nõuab, et EL ja liikmesriigid toetaksid õiguslikult siduvasse dokumenti korruptsioonivastase võitluse lisamist kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga, tunnistades, et korruptsioon hõlbustab, põlistab ja institutsionaliseerib inimõiguste rikkumisi;
29. on mures meelepärase kohtualluvuse valimise ohu ja selle mõju pärast võrdsetele võimalustele, seda ka ELi kontekstis; nõuab tungivalt, et nende ohtude leevendamiseks kasutataks ELi tasandil vahendeid, sealhulgas järelevalvemehhanismi; rõhutab seega

vajadust tagada, et riigid rakendaksid tugevaid ja tõhusaid, kuid samas praktilisi ja proportsionaalseid täitmise tagamise ja vastavuskontrolli mehhanisme; nõuab lisaks, et osalisriigid esitaksid korrapäraseid ja põhjalikke aruandeid; märgib sellega seoses ettevõtlust ja inimõigusi käsitlevate riiklike tegevuskavade väljatöötamiseks vastu võetud protsesside võimalikku rolli; märgib, et ELi volitused peaksid tagama, et nõuded on koostatud nii, et neid oleks võimalik viia kooskõlla kehtivate ELi õigusaktidega selles valdkonnas;

30. ootab, et EL ja liikmesriigid edendaksid õiguslikult siduvas dokumendis jõulisi sätteid õiguskaitse kättesaadavuse kohta, sealhulgas juurdepääsu kohta riigipõhisele õiguskaitsevahendile, täites oma kohustust kaitsta ohvreid, võidelda karistamatuse vastu ja järgida ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid;
31. rõhutab, et õiguslikult siduvas dokumendis sisalduvates ohvrite ja õiguste omajate õigusi käsitlevates sätetes tuleb välja tuua vahendid, millega tagatakse õigus õiglasele, piisavale, kiirele, mittediskrimineerivale, asjakohasele ja sootundlikule õiguskaitse kättesaadavusele, individuaalsele või kollektiivsele heastamisele ja tõhusale õiguskaitsevahendile seoses inimõiguste rikkumistega, mille on põhjustanud või millele on kaasa aidanud ettevõtted; märgib, et see peaks hõlmama õigust kollektiivsele õiguskaitsele, juurdepääsu õigusabile, õigust olla ära kuulatud kõigis menetlusetappides, õigust asjaomastes jurisdiktsioonides määratletud äriettevõtete valduses olevale teabele ning kaitset kättemaksu ja uuesti ohvriks langemise eest; on seisukohal, et eelnõus tuleks ette näha ohvrite tõendamiskoormise leevendamise mehhanismid, et hõlbustada ohvrite õigust õiguskaitsevahenditele; on samuti seisukohal, et osalisriigid peaksid kiireloomulistel juhtudel võimaldama võtta ajutisi või ettevaatusabinõusid;
32. rõhutab, et õiguslikult siduv dokument peaks sisaldama osalisriikide kohustust töötada välja terviklik ja asjakohane õigusliku vastutuse süsteem, mis vastaks õiguskaitsevahendite osas ohvrite vajadustele ja oleks samaulatuslik rikkumise tõsidusega, vältides samal ajal kuritahtlike väidete hõlbustamist; rõhutab lisaks, et õiguslikult siduva dokumendiga peaks kehtestama tingimused, mille alusel saab nõuetekohaselt kindlaks teha äriühingute vastutuse kahju eest, mille eest nad vastutavad;
33. nõuab, et õiguslikult siduvas dokumendis käsitletaks praktilisi ja menetluslikke takistusi, millega ettevõtjapoolse kuritarvituse ohvrid õiguskaitset taotledes kokku puutuvad, muu hulgas käsitledes probleeme, millega kohtud seisavad silmitsi kohtualluvuse taotlemisel mitmetes olukordades, ning tagades, et hagide aegumistähtjad on piisavad ja mitte põhjendamatult piiravad; rõhutab, kui oluline on pöörata sellega seoses nõuetekohast tähelepanu haavatavatele või tõrjutud isikutele või rühmadele;
34. väljendab heameelt ettepaneku üle luua õiguslikult siduvas dokumendis ohvrite jaoks rahvusvaheline fond, mis pakuks õiguskaitsevahenditele juurdepääsu taotlejatele ohvritele õigus- ja rahalist abi;
35. rõhutab, et õiguslikult siduv dokument peaks andma osaliste konverentsile piisavad volitused, et luua mehhanismid õiguslikult siduva dokumendi rakendamise järelevalveks ja anda soovitusi võimalikeks edasisteks sammudeks; on seisukohal, et

õiguslikult siduva dokumendi alusel loodud komiteel peaks olema õigus võtta vastu ja käsitleda üksikisikute, kogukondade või nende esindajate teateid ja kaebusi, mis käsitlevad õiguslikult siduva dokumendiga hõlmatud äriettevõtete poolt õiguslikult siduva dokumendi sätete vastaselt toime pandud inimõiguste rikkumisi ning mis puudutavad õiguslikult siduvas dokumendis sätestatud mis tahes õiguse rikkumist osalisriigi poolt;

36. kutsub komisjoni üles suurendama rahalist ja tehnilist tuge ELi mittekuuluvate riikide ametiasutustele seoses ettevõtluse ja inimõigustega, eelkõige i) võttes vastu ja rakendades ÜRO juhtpõhimõtete kohaseid riiklikke tegevuskavu ii) arendades kohtuväliseid mehhanisme, nagu ombudsmani bürood või riiklikud kontaktpunktid, iii) seadusandlike algatuste kaudu, mille eesmärk on kaitsta rikkumisest teatajaid ja reguleerida äritegevust seoses inimõiguste ja keskkonnaga seotud kohustustega, ning iv) edendades ja pakkudes ohvritele kättesaadavaid ja tõhusaid õiguskaitsevahendeid; julgustab komisjoni suurendama oma toetust kodanikuühiskonna organisatsioonidele nendes valdkondades;

o

o o

37. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, ÜRO Inimõiguste Nõukogu presidendile ja valitsustevahelise avatud töörühma esimehele.

SELETUSKIRI

Äriettevõtted on majanduse globaliseerumises, finantsteenuste valdkonnas ja rahvusvahelises kaubanduses suurimad mõjujõud ning neilt nõutakse kõigi kohaldatavate õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute täitmist ning inimõiguste austamist. Nad võivad avaldada inimõigustele ja keskkonnale kahjulikku mõju, sellele kaasa aidata või sellega otseselt seotud olla. Samas võib äriühingutel olla ka oluline roll inimõiguste, demokraatia ja hea valitsemistava, keskkonnastandardite ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse edendamisel.

Ettevõtjapoolse kuritarvituse ohvritel on õiguskaitsevahenditele juurdepääsul mitmeid ja kattuvaid takistusi. Rahvusvaheliste äriühingute karistamatus inimõiguste rikkumiste korral jääb endiselt suures osas käsitlemata, kuna puudub tugev ja terviklik õigusraamistik ning kooskõla ülemaailmsel ja piirkondlikul tasandil.

Viimastel aastatel on EL teinud mitu seadusandlikku algatust, mille eesmärk on reguleerida äritegevust seoses inimõiguste ning keskkonna- ja kliimaalaste kohustustega, ning eelkõige on selleks kasutatud ELi äriühingute kestlikkusalase hoolsuskohustuse direktiivi ettepanekut, määrust, millega keelustatakse sunniviisilise töö abil valmistatud tooted, ning mitmeid valdkondlikke algatusi, nagu raadamisvabade toodete määrus, konfliktimineraalide määrus ja kriitilise tähtsusega toorainet käsitlevad õigusaktid.

Mitu ELi liikmesriiki, nagu Prantsusmaa, Saksamaa ja Madalmaad, on hiljuti vastu võtnud kohustuslikud hoolsuskohustust käsitlevad õigusaktid ning veel mitmed liikmesriigid kaaluvad sama eeskju järgimist.

Väljaspool ELi, näiteks Austraalias, Brasiilias, USAs, Jaapanis, Norras, Uus-Meremaal, Kanadas, Mehhikos, Lõuna-Aafrikas, Ghanas ja Šveitsis, on vastu võetud või arutamisel regulatiivsed algatused, sealhulgas õigusaktid, äritegevuse ja inimõiguste kohta ning veel mitmed riigid on välja töötanud äritegevust ja inimõigusi käsitleva riikliku tegevuskava.

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tasandil võttis ÜRO Inimõiguste Nõukogu 26. juunil 2014 vastu resolutsiooni, millega luuakse valitsustevaheline avatud tööühm, et töötada välja rahvusvaheline õiguslikult siduv dokument, millega reguleerida rahvusvahelises inimõigustealases õiguses rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude äriettevõtete tegevust.

Tööühm on seni pidanud kaheksa istungit ning mitmeid piirkondlikke ja muid konsultatsioone sidusrühmadega. 2023. aasta juulis edastas tööühma esimees tööühma 23.–27. oktoobriks 2023 kavandatud üheksanda istungi eel dokumendi ajakohastatud eelnõu.

ELi ja liikmesriikide seisukoht seoses valitsustevahelise avatud tööühma tööga on muutunud. Algselt hääletasid kõik ELi liikmesriigid, kes olid sel ajal ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmed, õiguslikult siduva dokumendi läbirääkimisprotsessi käivitamist käsitleva resolutsiooni vastu ning kuna läbirääkimisvõlutused puudusid, on ELi esindaja osalenud valitsustevahelise avatud tööühma istungitel vaatlejana ja teinud ainult üldisi avaldusi.

Hiljem on aga ELi liikmesriikide seisukoht järk-järgult muutunud ja mitu neist on valitsustevahelise avatud tööühma viimastel istungitel aktiivselt osalenud. Prantsusmaa ja Portugal on ühinenud esimehe sõprade rühmaga. Lisaks märkis ELi nõukogu oma 2023. aasta prioriteetide hulgas seoses inimõigusi käsitlevate foorumitega kohustust osaleda aktiivselt ÜRO õiguslikult siduva dokumendi teemalistes aruteludes ning väljendas valmisolekut teha koostööd valitsustevahelise avatud tööühma esimehe ja esimehe sõpradega, „et uurida võimalusi konsensusel põhineva vahendi loomiseks, mis saab tõhusalt parandada ohvrite

kaitset ja luua ülemaailmselt võrdsed tingimused“.

Mõjutatud kogukonnad, põlisrahvad, ametiühingud, kodanikuühiskonna liikmed, teadlased ja eksperdid kogu maailmast on ÜRO tasandi arutelude vastu üles näidanud märkimisväärseid ja järjest suuremaid huviavaldusi ja ootusi.

Parlament on ÜRO arutelusid õiguslikult siduva dokumendi üle järjekindlalt toetanud, sealhulgas mitmes resolutsioonis. Kuna õiguslikult siduvat dokumenti käsitlevad läbirääkimised hoogustuvad, peeti oluliseks rõhutada parlamendi praegust seisukohta, pidades silmas viimaseid sündmusi nii ELi kui ka ÜRO tasandil, ning korrata ELi vajadust võtta vastu edasipüüdlilikud läbirääkimisvõlutused, et aruteludest otsustavalt osa võtta.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Senior Legal Advisor, European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR)
Corporate Regulation Officer, CIDSE
Chief Adviser & Senior Researcher, the Danish Institute for Human Rights
Policy Officer, EEAS
Legal & Policy Officer, DG JUST, European Commission
Advisor, International Organisation of Employers
Counsellor, Permanent Representation of Portugal to the EU

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

25.10.2023

ARENGUKOMISJONI ARVAMUS

väliskomisjonile

ELi seisukoha kujundamise kohta ÜRO siduva dokumendi suhtes, mis käsitleb äriettevõtteid ja inimõigusi, eelkõige õiguskaitse kättesaadavuse ja ohvrite kaitse osas (2023/2108(INI))

Arvamuse koostaja: Miguel Urbán Crespo

ETTEPANEKUD

Arengukomisjon palub vastutaval väliskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et EL rajaneb vastavalt Euroopa Liidu lepingu artiklile 2 sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine; arvestades, et tema tegevus rahvusvahelisel areenil peab lähtuma nendest põhimõtetest ja olema kooskõlas poliitikavaldkondade arengusidususe põhimõttega, nagu on sätestatud Lissaboni lepingu artiklis 208;
- B. arvestades, et kestliku arengu tegevuskava 2030 ja põhimõtte „ei jäta kedagi kõrvale“ rakendamine tähendab, et majandusareng käib käsikäes sotsiaalse õigluse, hea valitsemistava ja inimõiguste austamisega;
- C. arvestades, et ettevõtjapoolse kuritarvituse ohvritel on õiguskaitsevahenditele juurdepääsul mitmesuguseid takistusi; arvestades, et rahvusvaheliste korporatsioonide karistamatus inimõiguste rikkumise eest on endiselt suures osas lahendamata, kuna puudub tugev ja terviklik õigusraamistik ülemaailmsel tasandil;
- D. arvestades, et nende inimõiguste rikkumiste ohvrid on valdavalt vaesed ja haavatavad inimesed;
 1. peab kahetsusväärseks, et ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted ei sisaldu jõustatavatel õigusaktides; tuletab meelde, et ÜRO juhtpõhimõtete ning muude rahvusvaheliselt tunnustatud standardite, nagu hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni suuniste puuduliku rakendamise peamiseks põhjuseks peetakse nende mittesiduvat olemust;
 2. märgib murega, et rahvusvaheliste korporatsioonide õiguste ja kohustuste vahel valitseb asümmeetria, eelkõige investeringute kaitse lepingutes, kus investoritele antakse ulatuslikud õigused, millega ei pruugi kaasneda siduvad ja jõustatavad kohustused inimõiguste, töö- ja keskkonnaõiguse järgimise osas;
 3. rõhutab tungivat vajadust kiita heaks siduvad ja jõustatavad rahvusvahelised normid, et reguleerida rahvusvaheliste korporatsioonide tegevust ja nende ülemaailmseid

väärtusahelaid; rõhutab, et suure osa inim-, töö- ja keskkonnaõiguste rikkumistest panevad toime mitmed rahvusvahelised korporatsioonid, kes asuvad maailma põhjapoolsetes riikides, kuid tegutsevad arenguriikides;

4. tuletab meelde, et töötajate õiguste kuritarvitamine ettevõtete poolt kasvab kogu maailmas ning et Rahvusvahelise Ametiühingute Keskliidu õiguste indeksi kohaselt jätvavad 113 riiki töötajad ilma õigusest luua ametiühingut või sellega ühineda, võrreldes 106 riigiga 2021. aastal, 87 % riikidest rikub streigiõigust ja neli riiki viiest blokeeris kollektiivläbirääkimised;
5. tuletab meelde, et arenguriikide inimesi, eelkõige põlis- ja traditsioonilisi kogukondi, väikepõllumajandustootjaid ja teisi väikesemahulisi toidutootjaid, naisi, inimõiguste kaitsjaid, töötajaid, vähemusi ja muid haavatavaid rühmi mõjutavad ebaproportsionaalselt rahvusvaheliste korporatsioonide toime pandud inim-, töö- ja keskkonnaõiguste rikkumised, mis jäävad sageli karistamata; märgib, et neid rikkumisi süvendab veelgi korruptsioon ja need jäävad sageli karistamata, nagu ka märgiliste juhtumite puhul: Mariana ja Brumadinho (Brasiilia), Rana Plaza (Bangladesh), Marikana (Lõuna-Aafrika) ja Chevron-Texaco (Ecuador); kutsub üles edendama läbipaistvust, nõudes, et rahvusvahelised korporatsioonid avalikustaksid asjakohase teabe oma tegevuse, nende mõju kohta inimõigustele ja nendega tegelemiseks võetud meetmete kohta, ning tagada õiguskaitse kättesaadavus, pöörates erilist tähelepanu sotsiaalsele mõõtmele ning vähemustele ja muudele haavatavatele rühmadele, ning tõhusa õiguskaitsevahendi inimõiguste rikkumiste ja kuritarvituste ohvritele;
6. rõhutab, et paljudes maailma piirkondades on mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (MVKEd) sageli kohaliku majanduse liikumapanev jõud; rõhutab, et MVKE moodustavad 90 % ettevõtetest, 60–70 % tööhõivest ja 50 % sisemajanduse koguproduktist kogu maailmas; kinnitab veel kord võrdsete võimaluste tagamise tähtsust ja nõuab tungivalt, et komisjon tagaks dokumendi üle peetavatel läbirääkimistel MVKEde jaoks kaitsemeetmed ja erandid;
7. kutsub nõukogu üles andma komisjonile ulatuslikku mandaati, et ta saaks täielikult osaleda läbirääkimistes ÜRO õiguslikult siduva dokumendi üle, mis käsitleb rahvusvahelisi korporatsioone ja inimõigusi, tehes seda kooskõlas ÜRO Inimõiguste Nõukogu 14. juuli 2014. aasta resolutsiooniga 26/9, millega antakse volitused läbirääkimisteks; rõhutab, et läbirääkimised ja ELi volitused peaksid tagama koostöö väljakujunenud ja võimalike partneritega ettevõtluse ja inimõiguste valdkonnas ning sisulise kaasamise lepingust mõjutatud sidusrühmadega, sealhulgas rahvusvaheliste organisatsioonide, ametiühingute ning muude töötajate esindajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega; rõhutab lisaks vajadust võtta kogu protsessi vältel kasutusele sootundlik lähenemisviis, kuna inimõiguste rikkumised ei ole sooneutraalsed ja neid ei tohiks sellisena käsitleda; rõhutab vajadust tugevdada ELi diplomaatiat ja mainet usaldusväärse partneri ning inimõiguste ja keskkonnaõiguste kaitsjana; rõhutab, et selle eesmärgi täitmiseks peab ELi seisukoht põhinema inimõiguste ülimuslikkusel ning hõlmama tugevaid jõustamis- ja järelevalvemehhanisme (sealhulgas aruandlusnõuded ja korrapärased läbivaatamised, et tagada nõuete täitmine), õiguskaitse kättesaadavust inimõiguste rikkumistest mõjutatud isikute jaoks ning solidaarvastutust käsitlevaid sätteid rahvusvaheliste korporatsioonidele ja nende väärtusahelatele, mis on riikide omadest erinevad ja sõltumatud; kutsub komisjoni üles osalema täielikult tulevastes

läbirääkimistes ÜRO siduva lepingu üle, mis käsitleb äritegevust ja inimõigusi, ning tagama, et sellel on lai sisuline kohaldamisala, mis hõlmab kõiki rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi, sealhulgas töötajate ja ametiühingute põhiõigusi, nagu need on määratletud asjakohastes rahvusvahelistes tööstandardites ja põhinevad kõigil asjakohastel ÜRO konventsioonidel; märgib, et vastasel juhul peaksid liikmesriigid selles protsessis osalema individuaalselt;

8. rõhutab, kui oluline on, et läbiräägitav õiguslikult siduva dokumendi kohaldamisala hõlmaks rahvusvahelisi korporatsioone ja teisi rahvusvahelise iseloomuga äriettevõtteid, nagu on sätestatud resolutsioonis 26/9, ning nende tegevust sidusettevõtete, tütarettevõtjate, agentide, tarnijate, partnerluste, ühissetvõtete ja tegelike kasusaajate kaudu; tunneb siiski muret selle pärast, et rahvusvahelisel tasandil esineb endiselt palju juhtimislünki, ning nõuab mitmepoolse koostöö jätkamist, et saata praegustele ja potentsiaalsetele koostööpartneritele järjepidev signaal;
9. rõhutab, kui oluline on lisada emasettevõtte-põhine eksterritoriaalne reguleerimine ja õiguskaitse kättesaadavus rahvusvaheliste ettevõtete inimõiguste rikkumiste ohvritele rahvusvaheliste korporatsioonide koduriigis; rõhutab eelkõige vajadust määratleda rahvusvaheliste korporatsioonide selged kohustused seoses lapstööjõu ja sunniviisilise töö kaotamisega nende tarneahelatest ja -toimingutest;
10. rõhutab, et selline õiguslikult siduv dokument, mille eesmärk on tõhusalt kaitsta ohvreid ja tagada õiguskaitse kättesaadavus, peab muu hulgas hõlmama vaba, eelnevat ja teadlikku nõusolekut põlisrahvaste territooriumidel välja töötatud tegevusteks, sisukat konsulteerimist mõjutatud isikute ja kogukondadega ning nende osalemist otsustusprotsessides, mis on seotud riikidevaheliste ettevõtete tegevusega, mis võib mõjutada nende elu ja elatusvahendeid, sõnaõigust, tõendamiskoormise ümberpööramist, mehhanisme eksterritoriaalse jurisdiktsiooni tagamiseks, näiteks põhimõtet *forum necessitatis*, põhimõtet *forum non conveniens*, rahvusvahelise koostöö kohustust jõustada välismaiseid kohtuotsuseid, õigust teabele ja õigust täielikule heastamisele; rõhutab, et õigus täielikule hüvitamisele tähendab nii ohvritele, nende perekondadele või mõjutatud kogukondadele heastamise protsessi inim-, töö- või keskkonnaõiguste negatiivsete rikkumiste eest kui ka sisulisi tulemusi, mis võivad rikkumiste negatiivset mõju kõrvaldada või heastada; rõhutab, et heastamine peab olema piisav, tõhus ja kiire ning see peaks olema proportsionaalne rikkumiste tõsiduse ja kantud kahjuga ning seda tuleks igal juhul kohandada õiguste omaja konkreetsele kontekstile ja olukorrale;
11. on veendunud, et kuna lepinguga kehtestatakse kogu maailmas inimõiguste, keskkonna ja kliimaga seotud hoolsuskohustused, tugevdatakse sellega tulevase ELi äriühingute kestlikkusega seotud hoolsuskohustuse direktiivi ülemaailmset tulemuslikkust ja luuakse sama kõrged standardid kogu maailmas; rõhutab sellega seoses, et äriühingute kestlikkuselase hoolsuskohustuse direktiivi ettepanek peaks olema terviklikum ja kaasavam; on lisaks veendunud, et ÜRO leping võiks luua olulisi sätteid mõjutatud inimete õiguskaitse parandamiseks, tugevdades seeläbi ELi direktiivi;
12. rõhutab inimõiguste kaitsjate, rühmituste, organisatsioonide ja ametiühingute aktivistide rolli tähtsust ning seda, kui oluline on lisada lepingusse selgesõnaliselt inim-, keskkonna- ja töötajate õiguste kaitse õiguse tunnustamine, viidates selgesõnaliselt

kaitsjate õigustele olla kaitstud ning mitte karta hirmutamist ja kättemaksu;

13. tuletab meelde, et inimväärse töö eesmärkide, näiteks kestliku ettevõtluse, sotsiaaldialoogi, ühinemisvabaduse, kollektiivlääbirääkimiste ja sotsiaalkaitse edendamine on inimõiguste rikkumiste kaotamiseks hädavajalik;
14. tuletab meelde, et hoolsuskohustus on ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete teise samba üks põhielemente; toonitab, et hoolsuskohustuse tulemuslik rakendamine võib aidata parandada ka õiguskaitsevahendite kättesaadavust; märgib, et hoolsuskohustuse menetluste rakendamine ei tohiks rahvusvahelisi korporatsioone nende vastutusest automaatselt vabastada.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	24.10.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 10 -: 8 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Barry Andrews, Dominique Bilde, Catherine Chabaud, Antoni Comín i Oliveres, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Karsten Lucke, Eleni Stavrou, Tomas Tobé, Miguel Urbán Crespo
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Ilan De Basso, Marlene Mortler, Caroline Roose, Carlos Zorrinho
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Karolin Braunsberger-Reinhold

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

10	+
NI	Antoni Comín i Oliveres
Renew	Barry Andrews, Catherine Chabaud
S&D	Ilan De Basso, Mónica Silvana González, Karsten Lucke, Carlos Zorrinho
The Left	Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Caroline Roose

8	-
ECR	Beata Kempa
ID	Dominique Bilde
PPE	Karolin Braunsberger-Reinhold, György Hölvényi, Rasa Juknevičienė, Marlene Mortler, Eleni Stavrou, Tomas Tobé

0	0
-	-

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

**TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA
VASTUTAVAS KOMISJONIS**

Vastuvõtmise kuupäev	28.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+ : 46 - : 3 0 : 7
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Jakop G. Dalunde, Christophe Grudler, Anja Haga, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Vladimír Bilčík, Clare Daly, Mónica Silvana González, Kostas Papadakis, Miguel Urbán Crespo

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

46	+
ECR	Anna Fotyga, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski
NI	Fabio Massimo Castaldo, Márton Gyöngyösi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

3	-
ECR	Hermann Tertsch, Charlie Weimers
ID	Bernhard Zimniok

7	0
ID	Jean-Lin Lacapelle
NI	Kinga Gál, Kostas Papadakis
PPE	David Lega
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu